

АНАЛИЗА БИЛАНСА

Садржај додатка „Народном Благостању“

БРОЈ 10

БЕОГРАД, 11. МАРТА 1939.

ГОДИНА XI

Садржај:

Izvozna banka a. d. — Beograd

IZVOZNA BANKA A. D. — BEOGRAD

Izvozna banka surevnljivo čuva tradiciju u pogledu sastava svog godišnjeg izveštaja akcionarima. I u poslednjem, koji pretstavlja opet jednu čitavu studiju, primećuje se težnja da se zauzme stav prema najvažnijim aktuelnim ekonomskim problemima. Uprava se zbog toga ne ograničava samo na to da akcionarima objasni cifre iz završnih računa, nego ukazuje i na momente koji su uticali na razvitak privrednih prilika u našoj zemlji, a s time u vezi i na razvitak bančinog poslovanja.

Pored ostaloga, bančina uprava konstatuje da su uslovi za rad onih novčanih zavoda, koji su prebrodili teškoće iz ranijih godina, u toku najvećeg dela 1938 bili uglavnom dosta povoljni. Naš izvoz u toj godini bio je, doduše, za oko 19,5% manji nego u 1937, ali je uprkos tome bio još uvek znatan. Prilikom da u obilnoj meri plasiraju svoja raspoloživa sredstva pružali su našim bankama i prošlogodišnji povoljni razvitak naše privrede, pojačana rudarsko-topionička i industrijska delatnost i javni radovi. Zbog nesigurne međunarodne političke situacije neki novčani zavodi držali su se dosta rezervisano. Izvozna banka je svoje poslovanje i u prošloj godini opet proširila. Doduše, i ona je ulazila u poslove samo sa najvećom opreznosću. Međutim, blagodareći dugogodišnjem iskustvu i dobroj organizaciji, njoj je polazilo za rukom da nađe dosta dobrih i sigurnih poslova. Kao što je to činila uvek do sada, tako je ona i prošle godine posvećivala naročitu pažnju kreditiranju izvoznih poslova. Kao što se vidi, Izvozna banka čuva i veliki deo svoje poslovne tradicije.

Za vreme najvećeg dela prošle godine, u poređenju sa 1937, njezini plasmani, kako oni po eskontu, tako i oni po tekućim računima, bili su gotovo stalno u porastu. Zbog međunarodnih političkih trzavica u septembru, kada je opšti razvitak privredne delatnosti prolazno bio zastao i pretrpeo izvesne izmene, celo dotadašnje povećanje volumena bančinih poslova nije moglo da dođe do izražaja i u njenom računu izravnjanja. Međutim, na to povećanje jasno ukazuju sve pozicije iz bančinog računa gubitka i dobitka.

Bilansi Izvozne banke za poslednje četiri godine pokazuju sledeću sliku:

Aktiva	Račun izravnjanja			
	1935	1936	1937	1938
	u hiljadama dinara			
Gotovina	4.288	3.617	5.140	6.226
Menice	27.243	34.446	38.044	40.560
Zajm. na zaloge	42	36	6	—
Tekući računi	23.766	16.543	20.419	27.086
Privremeni računi	5.392	4.853	13.359	11.096
Hart. od vrednosti	12.830	14.807	15.104	14.196
Vredn. penz. fonda	1.646	1.944	2.203	2.627
Nepokretnosti	23.247	24.424	25.355	25.185
Nameštaj i pribor	1 din.	1 din.	1 din.	1 din.

Pasiva

Glavnica	30.000	30.000	30.000	30.000
Rezervni fond	316	468	639	1.148
Fond kursne razl.	3.026	4.003	5.297	4.840
Penzioni fond	1.765	2.112	2.522	3.173
Ulozi na knjižice	8.864	7.624	9.837	12.167
Tekući računi	16.893	22.431	24.115	20.944
Privremeni računi	5.069	5.502	13.587	12.142
Lomb. kredit	6.762	2.982	831	3.179
Reeskont kod N. B.	24.796	24.263	31.259	36.528
Tantijema	214	286	343	513
Dividenda	750	1.000	1.200	1.500
Razna pasiva	—	—	—	342
Kaucije, ostave itd.	130.433	129.631	138.870	183.138
Zbir bilansa	228.887	230.302	258.500	309.614
Obrtni kapital	98.455	100.671	119.630	126.476

Izvozna banka, koja je osnovana 10 maja 1901, bila je još pre rata najveća srbijanska banka, a vrhunac razvika dostigla je u 1924, kada joj je obrtni kapital iznosio preko 260 miliona. Do kraja 1930, dakle mnogo ranije no što se uopšte mislilo na bankarsku krizu, obrtni kapital joj je bio pao za blizu 120 miliona, a do kraja 1933 za daljih 70 miliona. To sužavanje poslovnog volumena banka je, kako za vreme bankarske krize, tako i pre nje, vršila isključivo sopstvenom inicijativom, i to zbog toga što se nije moglo naći dovoljno zdravih i sigurnih plasmana. Pritiska od strane poverilaca ovde uglavnom nije ni bilo. Što se tiče pomenutog smanjenja sopstvenih sredstava, ono je izvršeno u cilju otpisa nenaplativih potraživanja i drugih gubitaka koje je banka od 1924 do 1933 bila pretrpela. Inače, sa celokupnim sistemom zaštite novčanih zavoda Izvozna banka nije imala ničeg zajedničkog.

Banka je u 1933 godini sanirana i delimično reorganizovana. Pre svega, tada su najrigoroznije otpisana sva nesigurna potraživanja, tako da je ona za tu godinu mogla da izide pred svoje akcionare sa potpuno realnim bilansom. Tada je definitivno usvojeno i novo poslovno načelo, naime da banka ne sme da izvozi sama, već da treba samo da finansira izvoz. Krajem te godine bančin obrtni kapital iznosio je, posle izvršenih otpisa, samo 75,6 mil. din., od čega je otpadalo 30,1 mil. na sopstvena sredstva (glavnica od 30 mil. i rezervni fond od ciglo 115 hilj.), dok su ulozi na knjižice bili bilansirani sa 8,25 miliona, a tekući i svi ostali računi pasive sa 37,2 mil. Krajem 1938 bančin obrtni kapital dostiže visinu od 126,5 mil., što znači da je u toku poslednjih 5 godina povećan za 67,3%, odnosno za 51 mil. din. Prošlogodišnje povećanje iznosi samo 6,8 mil. Međutim, kao što je već napomenuto, zbog septembarskih događaja stanja većeg broja računa krajem 1938 bila su manja nego u toku te godine. Pasivni tekući i privremeni računi krajem 1938 iznosili su 33,1 mil. i bili su čak za 4,6 mil. din. manji nego krajem prethodne godine. Nasuprot tome ulozi na knjižice, reeskont i relombard su i krajem prošle godine, u poređenju sa 1937, povećani.

Oko 32% celokupne aktive otpada na eskont (kao i

krajem 1937), 30% na aktivne tekuće i privremene račune (prema 28% u 1937), 20% na nepokretnosti (prema 21% u 1937), 13% na bančine hartije od vrednosti i vrednost penzionog fonda (prema 14,5% u 1937) i 5% na gotovinu (prema 4,5% krajem prethodne godine). Kao što se vidi, struktura aktive nije se u toku prošle godine izmenila. Uporedo sa povećanjem obrtnog kapitala, povećan je i najveći broj pozicija u aktivi. Smanjeni su jedino aktivni privremeni računi (za 2,2 mil.) i bančine hartije od vrednosti (za 1 mil. din.).

Promet po tekućim računima iznosio je 1,46 milijardi (prema 1,21 milijarde u 1937 i 1,02 milijarde u 1936 godini). Prošle godine je znatno porastao i blagajnički promet. Interesantni su i podaci o eskontu menica. Krajem 1937 bančin menični portfelj iznosio je 38 miliona. U toku 1938 eskontovano je novih menica za 122 mil. (jednako kao i u 1937), a naplaćeno je i likvidirano za 119 mil. (prema 118 mil. u 1937), zatim je otpisano starih utuženih menica za 455 hilj. din., tako da je menični portfelj krajem 1938 za 2,5 mil. veći nego krajem 1937 godine.

Bančine hartije od vrednosti iznose 14,2 mil. prema 15,1 mil. krajem 1937. U toku prošle godine izvesni papiri su prodati. Nepokretnosti, koje su bilansirane sa 25,2 mil., sastoje se iz bančine palate i dva druga imanja u Beogradu (u ukupnoj vrednosti od 19,4 mil.), kao i iz 18 objekata u raznim mestima u unutrašnjosti. Prošlogodišnja renta od imanja iznosila je 7,6% bruto. Iz viška prošlogodišnje dobiti Banka je izvršila potpunu prepravku blagajničke sale i trezora u svojoj palati na Terazijama, a na imanju u Beljenu, koje je preuzela od svojih ranijih dužnika, počela je da podiže voćarstvo po najsavršenijim metodama.

Bančina uprava je rešila da ukine filijalu u Tirani, pošto je na tamošnjem i inače nedovoljno razvijenom novčanom tržištu došlo do hiperprodukcije novčanih zavoda. Naime, pored većeg broja filijala Albanske Narodne banke, u Albaniji je prošle godine osnovan i čitav niz filijala talijanske Banke di Napoli.

Rashodi	Račun gubitka i dobitka			
	1935	1936	1937	1938
	u hiljadama dinara			
Kamata	2.342	2.089	2.170	3.150
Troškovi	1.766	1.920	2.342	2.254
Otpisi (sumnj. potr.)	884	1.152	1.131	1.350
Dotacija penz. fondu	60	70	40	51
Amort. nepokretn.	80	180	181	987
Rezervnom fondu	107	143	171	500
Tantijema	214	286	343	513
Dividenda	750	1.000	1.200	1.500
Prihodi				
Kamata	3.022	2.862	3.755	5.545
Provizije i razno	920	1.762	1.526	1.628
Od hart. od vrednosti	796	845	864	1.835
Od nepokretnosti	1.413	1.296	1.433	1.298
Napl. otpis. potraž.	53	75	—	—
Zbir	6.204	6.840	7.578	10.306

Zbir prihoda u 1938 iznosio je 10,3 mil. i bio je za 2,73 mil. din. odnosno za 36% veći nego u prethodnoj godini. Povećanje prihoda od hartija od vrednosti sa 864 hilj. u 1937 na 1,83 mil. din. u 1938 je u vezi sa već pomenutom prodajom izvesnih papira. Dobitak na kursnoj razlici koji je ostvaren tom prodajom anet je među prihode. Na veliko proširenje

volumena bančnih poslova ukazuju u prvom redu prihodi od kamate, koji su u 1938 godini iznosili 5,54 mil. prema 3,75 mil. din. u prethodnoj i 2,86 mil. u 1936 godini. To znači da su ovi prihodi u 1938 bili za oko 50% veći nego u 1937, dok su u odnosu na 1936 skoro udvostručeni.

Povećani su i izdaci za kamatu, sa 2,17 mil. u 1937 na 3,15 mil. u 1938, što je prirodna posledica proširenja poslovnog volumena i povećanja tuđih sredstava. Povećanje izdataka za kamatu za skoro 50% u poređenju sa prethodnom godinom takođe ukazuje na to da su u toku 1938 sredstva, s kojima je banka radila bila znatno veća nego krajem te godine. Ma da su se kako bančini prihodi tako i njeni poslovi u odnosu na prethodnu godinu vrlo znatno povećali, ipak su režijski troškovi čak i nešto smanjeni. To je sa gledišta rentabilnosti poslovanja neobično povoljno. U vezi s tim povećana je ne samo dividenda, nego i dotacija rezervnom fondu, a tako isto i amortizacija nepokretnosti. Od starih potraživanja otpisan je prošle godine iznos od 1,35 mil. Na novim poslovima, rađenim za nekoliko poslednjih godina, nije bilo nikakvih gubitaka.

Čista dobit je iskazana sa 2,56 miliona. Od toga je upotrebljeno 500 hilj. za dotaciju stalnom rezervnom fondu, 51 hilj. za penzioni fond, 513 hilj. za tantijemu i 1,5 mil. za 5% dividendu. Za 1937 dividenda je iznosila 4% prema 3,33% u 1936 g., 2,5% u 1935 i 2% u 1934 g.

U upravnom odboru bila su g.g.: Ljuba Saračević (predsednik), Petar T. Milanović (potpredsednik), Ljuba M. Mihailović, Živ. M. Janković, Dobrivoje T. Lazarević, Milan O. Maksimović, Milan Mišković, Vojislav Pavličević i Radisav Jovanović—Resavac. Nadzorni odbor sačinjavali su g.g.: poč. Đura Paunković (predsednik), Nedeljko K. Savić (potpredsednik), Nikola Stanarević, Tasa Stojadinović i Borislav B. Todorović. Direktor je gospodin Svet. J. Jelić.

Сваки напредак у производњи и употреби све знање и сва искуства, што су их од године 1866 стекли специјалисти наше организације која обухвата цео свет, примењују се код фабрикации наших

GARGOYLE
МАЗИВА

и дају им онај квалитет, који гарантује сигуран и економичан погон.

STANDARD — VACUUM
Oil Company of Jugoslavia Inc.
ЗАГРЕБ БЕОГРАД